

16. Biharosa (Rossia) környeke.

(Felvételi jelentés az 1914. évből.)

Dr. SZONTAGH TAMÁS-tól.

Az 1914. évben hivatalos elfoglaltságom miatt csak mintegy 30 napot tölthettem felvételi területemen. Ez idő alatt is jóformán mindig esőben végeztem kirándulásaimat.

A reambuláló munkán kívül még *Vasaskőfalvára* és *Vaskóh* környéke is kirándultam, egyes fontosabb gyakorlati értékű geológiai adatok beszerzésére.

A rövid idő alatt főképpen a *Biharosa-Lunkaszpri* közé eső felső krétavonulat összefüggésének és elhelyezkedésének pontos tanulmányozása és felvétele volt céлом és pedig az ÉNy-ra húzódó krétakorú üledékekkel kapcsolatban, amelyekről már 1913. évi felvételi jelentésemben megemlékeztem. Biharosa ÉNy-ra és É-ra a felső-kréta képletek a biharosai öbolszerű mélyedést nagyobb kiterjedésben töltik ki.

DK-re *Szohodol Lázur* község ÉK-i részében lépnek fel először e képződmények s innen Biharosán át a *Lunkaszprii „Sclava“* tanyáig és fel ÉNy-ra egészen *Kiskérig* jóformán megszakítás nélkül fel vannak tárva.

Legszélesebb kiterjedését *Lunkaszpri-Szitányturburest-Biharosa* község között látjuk. E felső-krétalerakódások részben közvetlenül a jura felső részét képező malm-mészköre, részben az alsó-kréta felső részét képező requeniás és foraminiferás mészkőre települtek. E felső-krétasorozatú képződmények legalsó része egy kékesszürke, felső részében sárgára fakult márga, amely ancyloceras és nagyobb mennyiségű inoceramus maradványokat tartalmaz.

Ez a márga főként Biharosa község K-i részében kisebb foltokon; tovább a templomtól É-ra a völgy baloldalán és Ny-ra a „curatura dülő“ben egy forrás mellett szintes padokban van feltárva.

A „curatura“ dülőtől É-ra és ÉNy-ra a „gropa mise“ környékén is még az inoceramus márga van feltárva, azonban helyenkint, nevezetesen az uradalmi legelőn, az alatta fekvő rudistás márga és a hippurites-es, korállos, világos, tömött mészkő törmeléke borítja be.

Tovább ÉÉNy-ra a 476. mag. pont mellett a hippurites-es, korállos,

világos tömött mészkő szirtet képez, amely röviden K-ről Ny felé húzódik s csak kis területet foglal el.

A tömött mészkő alatt, a rossiai felső házcsoportnál kezdődő „vale szohodol“ jura mészkő képezte sziklaszoros nyílásában, ettől Ny-ra, a felső-kréta meszes márgája igen gazdag koráll és rudista faunát tartalmaz.

Ez a márga itt közvetlenül a világosszürke malm-mészkő egyik törési vonala mellett emelkedik ki. Inoceramusokat benne sok keresés után sem találtam és faunája egyáltalában az inoceramus-márgáétól teljesen eltér. A két márgánál nagyobb petrográfiai eltérés is megállapítható, úgy, hogy ezek után a felső-krétaüledékek más szintjének kell azt vennünk.

A felső-krétaterület lunkaszpri-szitányturburesti, tehát Ny-i kiugrása, homokkő és márga, amely *Actaeonella gigantea* példányokat és szénnyomokat is tartalmaz.

A felső-kréta alsóbb schlier-féle kiképződése a Felsőtopa-Lunkaszprít összekötő vonaltól É-ra terül el.

Rossiában a már 1905. évi felvételi jelentésben ismertetett felső-triászkorú csillámos sötétszürke márgában, amelyből n. KITTL ERNŐ a *Halobia Szontaghi*-t és a *Halobia striatissimá*-t írta le,¹⁾ ismét gyűjtöttem valamelyes paleontológiai anyagot, nevezetesen kistermetű cefalopodákat is.

Rossiától Ny-ra a Gyalu Mihetu DK-i nyúlványán egy kis kúpszerű kidudorodáson, egyes nagyobb riolit tuskókat találtam és pedig a malm-mészkő és kréta homokos márga határán.

A kis kúpocskától DK-re a hegyháton szennyes fehér tufadarabok hevernek megváltozott és elroncsolt biotit lemezekkel s idegen zárványokkal. Vajjon e két kőzet szálban áll-e, vagy csak laza, heverő nagy darabokkal van dolgunk, eldönteni nem lehetett.

Miután azonban ilyen eruptív kőzetek csak Ny-ra nagyobb távolságra lépnek fel s a közvetlen környék törmelékeny kőzetében ilyen riolitdarabok ilyen nagy méretekben nem találhatók; azt hiszem, hogy e kis, mintegy 20—25 m²-nyi területen kiálló darabokat szálban álló riolitnak minősíthetjük.

Megjegyzem végül már mostan is, hogy Rossia távolabbi környékén egyes homokkőterületek, amelyeket eddig biztosabb adatok híjján permkorúnak tartottam, részben alsó-liászkorúnak bizonyultak. Így találtuk ezt már 1910-ben a Bihar-hegységben is.

1) KITTL ERNŐ: Adatok a triász Halobiai és Monotidai monografiájához. A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. A Balatonmellék Palaeontológiája. II. köt. IV. 122. és 123. oldal.